

CONCEPT

City Deal “Kennis Maken”,

Outline voor een City Deal van het Netwerk Kennissteden met het Rijk, Hogescholen, Universiteiten, Studentenhuisvesters en Partners

Aanleiding:

Het position paper voor De Agenda Stad van het Netwerk Kennissteden (de samenwerking tussen twaalf universiteitssteden, VSNU, Vereniging Hogescholen en Kences) en de strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek 2015-2025 van het ministerie OCW (zomer 2015 vastgesteld) komen op een cruciaal punt met elkaar overeen. Beide documenten spreken zich uit voor regionale samenwerking tussen kennisinstellingen (universiteiten en hogescholen) en steden of stedelijke netwerken. Die constatering heeft geleid tot een gesprek tussen het Netwerk Kennissteden en het ministerie OCW en tot vervolggesprekken met ook het ministeries BZK en EZ.

De Nationale Wetenschap Agenda is naast de Strategische Agenda van OCW een tweede aanknopingspunt.

Missie:

Kennisvalorisatie is breder op te vatten dan een op technische innovatie gerichte samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven uit de topsectoren. Kennisvalorisatie kan zich, moet zich ook richten op maatschappelijke problemen die over het algemeen gerekend worden tot het taakveld van de overheid. De stad is dan een living lab of proeftuin voor nieuwe oplossingen voor maatschappelijke problemen waarbij studenten en onderzoekers participeren en zodoende ervaring opdoen in het in hun leefomgeving toepassen van theoretische modellen. Door het inbrengen van nieuwe kennis en inzichten (wetenschappelijk of praktijkgericht) verrijken zij de beleidsontwikkeling van hun partners (lokale en regionale overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven, burgerinitiatieven). Voor het ministerie OCW komen langs deze weg ook de realisering van beleidsdoelen als talentontwikkeling, permanent leren, ondernemerschapsbevordering en de doorstroom van mbo naar hbo dichterbij. Met deze city deal voor de kennissteden beogen wij, het Netwerk Kennissteden en de ministeries OCW en BZK, de regionale samenwerking in de periode 2016 – 2025 te concretiseren.

In het concept rapport “*Dynamiseren en differentiëren. Balans van de topsectoren 2016*”, uitgebracht in opdracht van de ministeries OCW en EZ door de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (Awti) vinden we verdere ondersteuning voor deze city deal. De Awti constateert ten aanzien van het topsectorenbeleid een aantal beperkingen, waaronder “De inhoudelijke overheidsrol komt te weinig uit de verf. In de aansturing van de topsectoren vertegenwoordigt de overheid te weinig het maatschappelijk belang en stuurt ze te weinig op maatschappelijke uitdagingen.” En “De topsectoren wekken soms de indruk gesloten circuits te zijn, waarin de gevestigde orde goed vertegenwoordigd is en waartoe nieuwkomers en uitdagers (niet alleen het mkb, maar ook bijvoorbeeld hogescholen, semipublieke en maatschappelijke organisaties,

concept

regionale overheden en gemeenten) maar moeilijk toegang toe krijgen.” De Awti pleit daarom voor dynamisering, decentralisering en netwerksturing, zodat o.a. ook maatschappelijke opgaven aan bod komen in een samenwerking waarin ook plaats is voor stad en regio. Met deze city deal voor de kennissteden beogen wij, het Netwerk Kennissteden en de ministeries OCW en EZ een bijdrage te leveren aan de bedoelde dynamisering. Dat betekent voor alle duidelijkheid niet dat valorisatie ten behoeve van het bedrijfsleven en de economische ontwikkeling in brede zin van deze city deal worden uitgesloten.

Kennis Maken en het Pact van Amsterdam:

Op 30 mei 2016 is het Pact van Amsterdam over een EU-Urban Agenda gesloten. Wij (het Netwerk Kennissteden en de ministeries OCW, EZ en BZK) zien goede kansen om deze city deal te koppelen aan de Urban Agenda. Het gaat daarbij vooral om het verspreiden van kennis en ervaringen opgedaan in deze city deal en het binnenhalen van elders in Europa opgedane kennis en ervaring.

Om het Pakt te citeren: The Urban Agenda for the EU will contribute to enhancing the knowledge base on urban issues and exchange of best practices and knowledge. Reliable data is important for portraying the diversity of structures and tasks of Urban Authorities, for evidence-based urban policy making, as well as for providing tailor-made solutions to major challenges. Knowledge on how Urban Areas evolve is fragmented and successful experiences can be better exploited. Initiatives taken in this context will be in accordance with the relevant EU legislation on data protection, the reuse of public sector information and the promotion of big, linked and open data.

In een belangstellingspeiling door het ministerie BZK juni 2016 hebben de kennissteden Delft, Enschede, Maastricht en Nijmegen aangegeven belangstelling te hebben voor deelname aan een EU-urban-partnership “Urban Mobility”. Gelet op het bovengemiddelde belang van goed gefaciliteerd openbaar vervoer en fietsverkeer in studentensteden is dit een logische stap waarbij stad, regio en kennisinstellingen allen direct belanghebbend zijn. De kennisstad Amsterdam is reeds als trekker genoemd voor een EU-urban-partnership rond migratie en immigratie. De kennisstad Utrecht is als trekker genoemd voor een EU-partnership rond het thema luchtkwaliteit. In de concretisering van de partnerships, in de Europese uitwisseling van best practices bijvoorbeeld, kan deze city deal een rol spelen.

Vorm:

Deze city deal is modulair van opzet. Dat wil zeggen dat voor iedere gedachte en nog te bedenken module één of meerdere steden een samenwerking aangaan met één of meerdere kennisinstellingen. Het is daarbij wel nadrukkelijk de bedoeling dat steeds koppels zich manifesteren en een verbinding aan gaan met één of meerdere andere koppels. Bijvoorbeeld: de stad Groningen en de RUG met de stad Utrecht en de RUU, de stad Nijmegen en de HAN met de stad Tilburg en Fontys, enzovoorts.

Kader/Werkwijze:

De modules moeten voldoen aan een paar randvoorwaarden.

- In de eerste plaats moeten ze de stad of het stedelijk netwerk, met andere woorden, de stedelijke samenleving, als living lab en proeftuin tot uitgangspunt nemen.

concept

- In de tweede plaats moeten ze beantwoorden aan de hoofddoelstelling van de strategische agenda, onderdeel regionale samenwerking, van het ministerie OCW, te weten het creëren van een rijke leeromgeving, zodanig dat dit samenvalt met het begrip living lab. Studenten worden betrokken bij de stedelijke uitdagingen en op deze wijze worden rijke leeromgevingen gecreëerd.

- In de derde plaats wordt overlap met andere city deals zoveel mogelijk vermeden (zie o.a. de city deals warm welcome, health hub, energietransitie).

- In de vierde plaats maakt de fysieke kant van campusontwikkeling geen onderdeel uit van deze city deal. Campusontwikkeling is soms een middel, maar geen doel op zich binnen deze city deal. *

- In de vijfde plaats moet in iedere module sprake zijn van samenwerking tussen tenminste stad en kennisinstellingen en een derde partner. (bedrijven, maatschappelijke instellingen, burgerinitiatieven). Dat kunnen zorginstellingen en -aanbieders, woningbouwcorporaties (incl. Kences-leden), waterschappen of bedrijven zijn of planbureaus, Rijksinstellingen als IND, COA en Rijkswaterstaat, andere departementen dan OCW en EZ of verzekeringsmaatschappijen en belangenorganisaties als VNO-NCW, FNV en LTO, maar ook vakopleidingen als de politie school of de KMA. In deze fase willen we niet uitsluiten dat een module ook kennissteden en kennisinstellingen in Duitsland, Vlaanderen of het Verenigd Koninkrijk als partners benoemt.

- In de zesde plaats moet het geheel meer zijn dan een veldboekje met een strik er omheen. De rode draad die de modules verbindt bestaat uit het nadrukkelijk zoeken naar aansluiting bij één of meer van de volgende thema's: de talentprogramma's van universiteiten en hbo, het "een leven lang leren" van werknemers, het ondernemerschapsonderwijs aan mbo, hbo en wo, en het scheppen van een breed innovatie- of valorisatieklimaat.

*met uitzondering van projecten waarbij studenten- of expathuisvesting gekoppeld wordt aan het creëren van een leer- en werkomgeving.

De ondertekenaars van deze citydeal gaan een samenwerkingsverband aan waarbij ze gestructureerd leren van elkaars stedelijke vraagstukken.

Te voorzien is dat de ervaringen opgedaan in de verschillende modules leerstof kunnen zijn voor het hele netwerk. Om die reden stellen wij voor om als extra module een reizend studium generale in te stellen, waarin denkers en doeners, onderzoekers en bestuurders elkaar ontmoeten voor een verstandig gesprek, resultaten van hun inspanningen tonen, belemmeringen bespreekbaar maken. Ook nieuwe onderwerpen, al dan niet ideeën voor nieuwe modules, kunnen hier naar voren gebracht worden.

Organisatie:

Om de city deal na ondertekening te brengen naar een jaarlijks te vernieuwen uitvoeringsagenda, is een landelijk secretariaat nodig, bememd met een coördinator, een of twee facilitators en wat secretariële en web- ondersteuning, mogelijk naar het voorbeeld van de Digitale Agenda Stad. Het secretariaat ondersteunt modules, makelt tussen potentiële partners, brengt contacten tot stand in

concept

EU-verband, belegt jaarlijks een werkconferentie. Dit landelijk secretariaat zou kunnen inwonen bij het ministerie OCW, bij Platform 31, bij de VSNU of de VH of bij één van de kennissteden. Financiering moet komen van het Netwerk Kennissteden en het ministerie OCW.

Wij stellen ons voor dat deze city deal het karakter krijgt van een rollende agenda. Het gaat met andere woorden niet om een gesloten deal en er kunnen later binnen de hierboven omschreven randvoorwaarden steeds nieuwe modules worden opgevoerd. Per door het samenwerkingsverband goedgekeurde module wordt een werkgroep opgezet om de module concreet te maken.

Inbreng van de Partners:

Het ministerie OCW:

- Expertise, denkkracht en makelen, waarvoor in samenspraak met het Netwerk Kennissteden een coördinatiefunctie wordt ingericht;
- De modules waar mogelijk koppelen aan toelating tot de subsidieprogramma's benoemd in de Strategische Agenda;
- Koppelen van de citydeal aan het beleidsmatig streven naar het creëren van rijke leeromgevingen, talentontwikkeling, ondernemersschap

Het ministerie EZ:

- Expertise, denkkracht en makelen in samenspraak met het ministerie OCW en het Netwerk Kennissteden;
- Het beleidsmatig streven naar spin off van kennisinstellingen in de vorm van start ups koppelen aan de citydeal;
- Het beleidsmatig streven naar een verbetering van de relatie onderwijs en arbeidsmarkt koppelen aan de citydeal;

Het ministerie BZK:

- Koppeling aan de EU Urban Agenda en daarmee modules waar mogelijk een Europese dimensie geven;
- Ondersteuning van modules waar studenten- en expathuisvesting onderdeel van uitmaken;
- Afstemming van modules met verwante citydeals;
- Actieve informatievoorziening met betrekking tot de citydeal en de concrete modules;

De Kennissteden:

- Expertise, denkkracht en het openstellen van lokale maatschappelijke projecten voor deelname vanuit de kennisinstellingen in de vorm van modules;
- Kennisuitwisseling tussen kennissteden en het voor elkaar opstellen van internationale/Europese netwerken;

concept

- Waar nodig en mogelijk cofinanciering van modules;
- Participatie in de coördinatie-eenheid;

De VSNU:

- Het promoten van de citydeal onder de leden van de VSNU, o.a. middels actieve informatievoorziening;
- Participatie in de coördinatie-eenheid;

De Vereniging Hogescholen:

- Het promoten van de citydeal onder de leden van de VH, o.a. middels actieve informatievoorziening;
- Participatie in de coördinatie-eenheid;

Ondertekening:

Deze citydeal wordt getekend door de ministers OCW en BZK (en EZ?)

Door de bestuursleden van het Netwerk Kennisstedes, waaronder voorzitters van de besturen van VSNU en VH

Door ...

20160907/HvO

concept

Bijlage

Voorbeelden van modules nu in bespreking:

Een korte omschrijving van zeven nu reeds bekende voorbeelden waaromheen een module kan worden uitgeschreven:

a. Herontwerp de stad (de Nederlandse steden staan voor fikse uitdagingen, de binnensteden moeten compacter, de regio ontvolkt vaak, de naoorlogse woningbouw 1950-1980 moet op de schop, straten/wijken moeten heringericht worden om demografische ontwikkelingen als de vergrijzing of juist de terugkeer van het jonge gezin op te vangen, vestigingsplaatsfactoren voor start ups). Voorbeeld: meer dan 50% van de mensen in Nederland woont in de stad. De stad wordt vaak gezien als bronpunt van vervuiling en weinig buiten zijn. De stad en haar bebouwde omgeving kunnen echter ook bijdragen aan de gezondheid. Met behulp van de kennisinstellingen werken Groningen, Nijmegen, Tilburg en Utrecht via projecten en living labs aan slimme en gezonde verstedelijking, waaronder het dichterbij elkaar brengen van wonen en werken. Wat kunnen steden op dit vlak van elkaar leren, hoe kunnen studenten hier als inwoner en als onderzoeker aan bijdragen en welke kansen biedt dit voor ondernemers?

b. Nieuwe hotspots. Het vestigingsklimaat in de kennissteden voor zowel studenten, als onderzoekers, Nederlands of internationaal, wordt voor een belangrijk deel mede bepaald door de aanwezigheid van hotspots. In dit kader bedoelen wij daar locaties in de stad mee (vaak industrieel erfgoed of andere herbestemde historische gebouwen als scholen, kerken, kloosters en kantoren) waar nieuwe bedrijvigheid ontstaat in een mix van creatieve start ups, culturele initiatieven en horeca. Voor de overlevingskansen van deze hotspots is het belangrijk dat ondernemerschapbevordering een plaats krijgt in de ontwikkeling en dat samenwerking ontstaat met de culturele stedelijke ketens (inclusief de culturele activiteiten op de campus). In Nijmegen bestaat sinds kort samenwerking tussen de hotspot Honig en de Hogeschool Arnhem Nijmegen, waarbij een speciale leeromgeving gecreëerd wordt, samenwerking die nog kan groeien en die ook in andere steden en hotspots zijn plaatselijke varianten kent. Voor deze relatief nieuwe ontwikkeling (die overigens in heel west-Europa is terug te vinden) is kennisuitwisseling en –ontwikkeling gewenst.

c. Migratie. The overarching approach for this module is that the partners commit themselves to organizing a number of activities, projects, approaches to enhance social cohesion, inclusion and acceptance strategies towards immigrants, notably refugees, and their integration in Dutch society. Focus is on: 1. Education: On the one hand, courses and curricula of existing mainstream education programs ranging from primary education towards university programs, would benefit from up to date information about the fundamental changes taking place in societies transitioning towards multiculturalism. At the same time, targeted education is needed to facilitate migrants, notably refugees to learn the cultural and practical skills needed to participate in their new societal environment and gain qualifications enabling their labour market participation. 2: Early skills-based job matching of refugees towards decent and sustainable employment. Early labour market

concept

experience is a key determinant of labour market success of immigrants. However, current structures and procedures for the reception of refugees do not always take into account their potential contribution as workers at all skill levels, and do not enable early skill recognition and their application on the labour market. To achieve this the local collaboration of municipalities, COA reception centres, UWV, employment service providers, (potential) employers, competent authorities and local specialist organizations for the validation of foreign competences, and many other societal organizations is essential. Academic experts on foreign skills recognition and labour market integration can point towards practices and approaches that have proven successful.

3: Welcoming and receptive societies. For a thriving migrant enriched society, a welcoming and receptive societal environment; a rich and varied network of groups, activities, associations, clubs that welcome various cultures, languages, sports, etc. and a welcoming and respectful institutional context with for instance multilingual and well-informed staff at offices and desks etc. contributes to the success and robustness of such diverse societies. (Nijmegen/RUN en Groningen/RUG)

d. Welkomstbeleid (zie het NUFFIC rapport over de komst en integratie van buitenlandse studenten en onderzoekers, kansen en bedreigingen, onderscheiden van maar met een link naar de City Deal Warm Welcome, maar het gaat ook over Nederlandse studenten en onderzoekers die zich bewegen in internationale netwerken, kansen en bedreigingen, voorstel uit Groningen). Voorbeeld: De succesvolle kennissteden van de toekomst zijn steden die veel internationals weten aan te trekken voor onderwijs én te behouden voor de regionale arbeidsmarkt. Dit vergt een internationaal leefklimaat in de stad, een ecosysteem zo u wil, waar gemeentes, instellingen en bedrijven integraal deel van uitmaken. De internationalisering van de stad biedt enerzijds veel kansen voor ondernemers, studenten en instellingen, maar vraagt ook het een en ander van de gemeente qua tweetaligheid. In Groningen is men reeds begonnen om samen met internationals integraal welkomstbeleid op te zetten, maar wil dit graag in breder verband verder ontwikkelen. Dit voorstel onderscheidt zich nadrukkelijk van de citydeal Warm Welcome dat zich exclusief op expats van buiten de EU richt. NB de huisvesting van internationale studenten vraagt om speciale aandacht, reden om bij deze module ook Kences te willen betrekken.

e. Entrepreneurial Ecosystems (voorstel uit Tilburg) Iedere stad of stedelijke regio kent zijn eigen entrepreneurial ecosystem. Dit omvat het geheel van organisaties, instituties en individuen rondom de ondernemer, die van invloed zijn op zijn succes. Deze ecosystemen kunnen als het ware worden beschouwd als de voedingsbodem en habitat voor ondernemers. Het is een interactief netwerk. Kennis en kennisvalorisatie spelen hierin een belangrijke rol: innovatie krijgt een stevige basis door dit netwerk van mensen, organisaties, kennis en ideeën. De vraag is nu hoe kennis kan worden georganiseerd als bruikbare voedingsbodem voor ondernemerschap in deze nieuwe economie en hoe het entrepreneurial ecosystem kan worden geoptimaliseerd. Waar hebben ondernemers behoefte aan en hoe kan dat worden georganiseerd. Om niet het wiel opnieuw uit te vinden wil deze module zich richten op successen die in verschillende steden of stedelijke regio's zijn behaald. Op initiatieven die werken, waarbij de triple helix, of liever nog de quadruple helix is betrokken. Dit om te bezien of er lessen kunnen worden geleerd voor alle partners, maar in het bijzonder voor opleidingen, overheden en andere partners die een belangrijke input leveren. Door samen te werken en te bezien welke onderdelen breder inzetbaar zijn. Door lokaal onderzoek te doen naar deze

concept

onderdelen met betrokken partners en te bezien welke extra of andere services kunnen worden ontwikkeld. Met inzet van bedrijfsleven en studenten, in de vorm van een living lab.

Gedacht wordt aan enkele van de steden in het Kennisnetwerk, met de lokale universiteit en Hbo-opleiding(en), regionale samenwerkingsverbanden, de regionale ontwikkelingsmaatschappij, maar ook de verschillende ondernemersondersteuners, zoals de kamer van koophandel, vertegenwoordigers bedrijfsleven, stadsmakers en andere betrokkenen.

f. Kennisrotonde. (voorstel uit Leiden) Naar analogie van de cultuurmakelaars, zoals we die in verschillende steden kennen zou gedacht kunnen worden aan stedelijke onderwijs- / kennismakelaars en een kennisrotonde. In de discussie met OCW en de partners uit ons kennissteden netwerk, blijkt dat er op nationaal niveau behoefte bestaat aan een regionale insteek van het onderwerp als “een leven lang leren” en doorstroom mbo-hbo en talentprogramma’s. Daarbij zou ook een stapje verder gegaan kunnen worden door studenten te laten werken in multidisciplinaire en multilevel teams (bv mbo-hbo-wo-phd). Dat is nog een hele uitdaging want er zijn nogal wat verschillen in cultuur en werkwijze tussen de levels. Maar multilevel teams dragen ook bij aan de aansluiting/doorstroom mbo-hbo of zo je wilt aan doorlopende leerlijnen. In diezelfde teams werken niet alleen studenten maar kunnen ook werknemers werken. Dit zou zodanig vormgegeven kunnen worden dat dit bijdraagt aan een Leven lang leren/na-bijbscholing van die werknemers (waaronder zeker ook docenten). In co-creatie vormgegeven aan een leven lang leren, (zie de human capital road map van de topsectoren). Hier is ook de relatie te leggen naar een vernieuwd arbeidsmarktbeleid. Sommige maatschappelijke problemen zijn dermate complex dat je daar de meest geschikte studenten voor nodig hebt, dat zijn dan talentprogramma’s.

Wat daarbij vooral belangrijk lijkt, is dat we niet voor elk beleidsonderwerp aparte maatregelen gaan optuigen, maar dat in een rijke leeromgeving in de regio verschillende doelen samen komen. In een kennisrotonde komen overheid, universiteit, hogeschool, mbo bijeen en wordt per kennisstad idee-ontwikkeling voor multidisciplinaire en multivel samenwerking gestimuleerd.

g. Woon-werk gemeenschappen: bij het streven om studenten, jonge onderzoekers, internationale studenten en kenniswerkers uit te dagen om maatschappelijk actief te zijn in de stad en regio waar men werkt en studeert past het zoeken naar huisvestingsvormen die daar toe uitdagen. In deze module worden door studentenhuisvesters, kennisinstellingen en lokale overheden business cases ontworpen, zo mogelijk met deelname van studenten, voor huisvestingsconcepten die passen bij het bieden van een rijke leeromgeving. Dat kan door lagere huren te combineren met het verrichten van maatschappelijke taken (bijvoorbeeld mkb-advies, rechtswinkels, eerstelijns gezondheidszorg) of met specifiek lokaal onderzoek (bijvoorbeeld ecologie, archeologie) of met participatie in triple helix verband ten behoeve van innovatie voor bedrijven in de topsectoren. Per businesscase kan gekeken worden welke lokatie het meest geschikt is. Dat kan onderdeel zijn van een campusontwikkeling, van een transitie op een verouderd bedrijventerrein, maar ook onderdeel van bestrijding van leegstand in de binnenstad. Deze module wordt geïnitieerd door Nijmegen/SSHN en Kences.

